GENERALINĖS ADVOKATĖS
LAILA MEDINA IŠVADA,
pateikta 2023 m. kovo 30 d.[1]

Byla C-758/21 P

Ryanair DAC,
Airport Marketing Services Ltd
prieš

Europos Komisiją

„Apeliacinis skundas – Valstybės pagalba – Pagalba, kurią Austrija teikė Klagenfurto oro uostui, *Ryanair* ir kitoms oro transporto bendrovėms, kurios naudojasi šiuo oro uostu – Bendrojo Teismo procedūros reglamento 85 straipsnio 3 dalis – Reglamento (ES) 2015/1589 17 straipsnis – Duomenys, svarbūs susigrąžintinai pagalbai apskaičiuoti“

1. Apeliaciniu skundu *Ryanair DAC* ir *Airport Marketing Services Ltd* (toliau – AMS ir kartu – apeliantės) prašo panaikinti 2021 m. rugsėjo 29 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Ryanair ir kt. / Komisija* (T-448/18, nepaskelbtas Rink., EU:T:2021:626) (toliau – skundžiamas sprendimas). Tuo sprendimu buvo atmestas jų ieškinys dėl Komisijos sprendimo (ES) 2018/628[2] panaikinimo iš dalies, kiek jis susijęs su šiomis apeliantėmis.

I. Ginčo aplinkybės

2. Ginčo aplinkybės apibūdintos skundžiamo sprendimo 1–39 punktuose. Šio apeliacinio skundo tikslais jas galima apibendrinti taip, kaip nurodyta toliau.

3. *Ryanair* yra oro transporto bendrovė, o AMS yra jos patronuojamoji bendrovė, teikianti rinkodaros strategijos sprendimų paslaugas, o didžiąją jos veiklos dalį sudaro reklamos ploto pardavimas *Ryanair* interneto svetainėje. Klagenfurto oro uostas (Austrija; toliau – oro uostas) yra šio miesto pakraštyje, o pats šis miestas yra Karintijos žemės sostinė. Oro uosto savininkė ir valdytoja yra *Kärntner Flughafen Betriebsgesellschaft mbH* (toliau – KFBG). Galutiniai KFBG akcijų savininkai visada buvo viešosios valdžios institucijos ar subjektai. KFBG turi jai 100 % priklausančią patronuojamąją bendrovę *Destinations Management GmbH* (toliau – DMG), kuri oro uostui teikia įvairias paslaugas. Visų pirma DMG veikė kaip konsultantė, siekusi pritraukti oro transporto bendroves į oro uostą, ir sudarė kelis susitarimus, pagal kuriuos oro transporto bendrovės gavo dideles pinigų sumas mainais už rinkodaros paslaugas.

[1] Originalo kalba: anglų.

[2] 2016 m. lapkričio 11 d. Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos SA.24221(2011/C) (*ex* 2011/NN), kurią Austrija teikė Klagenfurto oro uostui, „Ryanair“ ir kitoms oro transporto bendrovėms, kurios naudojasi tuo oro uostu (OL L 107, 2018, p. 1).

4. 2002 m. sausio 22 d. buvo sudaryti keturi susitarimai. Pirma, KFBG ir *Ryanair* sudarė susitarimą dėl oro uosto paslaugų (toliau – 2002 m. susitarimas dėl OUP). Šis susitarimas įsigaliojo 2002 m. birželio 27 d. penkeriems metams ir jame buvo numatytas automatinis pratęsimas dar penkeriems metams, jei *Ryanair* visiškai įvykdys įsipareigojimus pagal šį susitarimą. Pagal jį *Ryanair* įsipareigojo nuo 2002 m. birželio 27 d. iki 2007 m. birželio 26 d. bent kartą per dieną teikti skrydžių paslaugą tarp oro uosto ir Londono Stanstedo oro uosto, gaudama fiksuotą mokestį už skrydį. Be to, *Ryanair* turėjo imti fiksuotą sumą už kiekvieną išvykstantį keleivį, t. y. mokestį už keleivių paslaugas oro uoste, ir dar fiksuotą sumą už kiekvieną išvykstantį keleivį, t. y. saugos paslaugų mokestį, ir mokėti šiuos mokesčius oro uostui. 2002 m. susitarime dėl OUP buvo išsamiai nurodytos įvairios paslaugos, kurias oro uostas turėjo teikti *Ryanair*, ir numatyti tam tikri kiti mokėjimai oro uostui.

5. Antra, DMG ir *Leading Verge.com Limited* (toliau – LV), kuri tapo *FR Financing (Malta) Ltd* (toliau – *FR Financing*), *Ryanair* patronuojamąja įmone, kuri vėliau buvo likviduota, sudarė susitarimą dėl rinkodaros paslaugų (toliau – 2002 m. DMG ir LV rinkodaros susitarimas). Šis susitarimas įsigaliojo tą pačią dieną ir turėjo baigti galioti 2007 m. birželio 26 d.; jis turėjo būti automatiškai pratęstas papildomam penkerių metų laikotarpiui, jeigu LV visiškai laikysis savo įsipareigojimų pagal susitarimą. Pagal jį DMG pavedė LV parengti reklamos planą, pateikti nuorodas į DMG interneto svetainės pradžios tinklalapį ir vykdyti kitą reklamos veiklą už fiksuotą metinį mokėjimą.

6. Trečia, DMG ir AMS sudarė dar vieną rinkodaros susitarimą (toliau – 2002 m. DMG ir AMS rinkodaros susitarimas). Šiame susitarime, įsigaliojusiame tą pačią dieną penkeriems metams, buvo numatyta galimybė jį pratęsti dar penkeriems metams. Pagal šį susitarimą DMG pavedė AMS iki 2002 m. gegužės 1 d. už metinį mokestį interneto svetainėje *www.ryanair.com* sukurti ir tvarkyti dvi nuorodas į DMG pasirinktas interneto svetaines, siekiant atkreipti dėmesį į lankytinas Karintijos žemės vietas. Tame susitarime taip pat buvo numatyta, kad AMS galbūt galėtų teikti papildomas paslaugas.

7. Ketvirta, buvo sudarytas ir tą pačią dieną įsigaliojo 2002 m. DMG ir LV rinkodaros susitarimą papildantis susitarimas (toliau – 2002 m. papildantis susitarimas). Buvo susitarta, kad, kiek tai susiję su 2002 m. DMG ir LV rinkodaros susitarimu, DMG mokės papildomą mokėjimą LV už papildomas, aktyvesnes rinkodaros priemones DMG ir LV susitarimo galiojimo laikotarpiu.

8. 2002 m. susitarimas dėl OUP, 2002 m. DMG ir LV rinkodaros susitarimas su pakeitimais ir 2002 m. DMG ir AMS rinkodaros susitarimas (toliau kartu – 2002 m. susitarimai) baigė galioti 2005 m. spalio 29 d., kai *Ryanair* nutraukė keleivių vežimo oro transportu tarp oro uosto ir Londono Stanstedo oro uosto paslaugų teikimą.

9. 2006 m. rugpjūčio 23 d. KFBG ir *Ryanair* sudarė naują susitarimą dėl oro uosto paslaugų (toliau – 2006 m. susitarimas dėl OUP). Šis susitarimas buvo susijęs su paslauga iš Londono Stanstedo oro uosto tris kartus per savaitę nuo 2006 m. gruodžio 19 d. iki 2007 m. balandžio 21 d. *Ryanair* privalėjo mokėti oficialius Klagenfurto oro uosto mokesčius. Pagal skatinimo sistemą *Ryanair* gavo 7,62 EUR paskatą už kiekvieną naujuoju reguliariuoju maršrutu išvykstantį keleivį.

10. 2006 m. gruodžio 21 d. DMG ir AMS sudarė naują susitarimą dėl rinkodaros paslaugų (toliau – 2006 m. rinkodaros susitarimas), jis įsigaliojo 2007 m. vasario 28 d. 2006 m. rinkodaros susitarimas buvo susijęs su *Ryanair* įsipareigojimu vykdyti skrydžius, numatytus pagal pirmesniame šios išvados punkte nurodytą susitarimą. AMS kiekvienais metais privalėjo teikti įvairias rinkodaros paslaugas, skirtas, be kita ko, Klagenfurto / Karintijos krypčiai reklamuoti.

11. 2006 m. susitarimas dėl OUP ir 2006 m. rinkodaros susitarimas (toliau kartu – 2006 m. susitarimai) buvo taikomi iki 2007 m. balandžio 21 d.

12. 2007 m. spalio 11 d. Komisija, gavusi *Ryanair* konkurentės Europos keleivių vežimo oro transportu sektoriuje skundą, kuriame teigiama, kad neteisėtą valstybės pagalbą *Ryanair* suteikė, be kita ko, Karintijos žemė, Klagenfurto miestas, *Kärnten Werbung Marketing & Innovations management GmbH* ir Klagenfurto oro uostas per KFBG, persiuntė skundą Austrijos Respublikai ir paprašė pateikti papildomos informacijos. 2010 m. lapkričio 15 d. ir 2011 m. kovo 24 d. raštais Komisija paprašė Austrijos pateikti papildomos informacijos. 2011 m. balandžio 8 d. Komisija bendrovės *Ryanair* paprašė papildomos informacijos, kuri vėliau buvo perduota Austrijai, o ši vėliau pateikė savo pastabas.

13. 2012 m. vasario 22 d. Komisija informavo Austriją apie sprendimą pradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytą tyrimo procedūrą, visų pirma dėl 2002 m. ir 2006 m. susitarimų su *Ryanair*[3].

14. 2012 m. gegužės 29 d. ir liepos 20 d. raštuose *Ryanair* advokatas visų pirma prašė leisti susipažinti su administracinės bylos medžiaga, tačiau Komisija šį prašymą atmetė.

15. 2014 m. vasario 24 d. rašte Komisija paprašė Austrijos pateikti papildomos informacijos apie 2002 m. sausio 22 d. oro uosto ir *Ryanair* sudarytą rinkodaros susitarimą, ir Austrija atsakė į jį 2014 m. birželio 11 d.

16. 2014 m. liepos 23 d. Komisija nusprendė išplėsti tyrimo procedūrą.

17. Ginčijamame sprendime Komisija, be kita ko, laikėsi pozicijos, kad 2002 ir 2006 m. susitarimais Austrijos Respublika suteikė *Ryanair* neteisėtą pagalbą, nesuderinamą su vidaus rinka. Ji nustatė grąžintinos pagalbos sumas, remdamasi neigiama metinio papildomo srauto, numatyto sudarant ginčijamus susitarimus, dalimi už kiekvienus minėtų susitarimų taikymo metus. Komisija nustatė, kad apeliantės yra solidariai atsakingos už visos pagal ginčijamus susitarimus gautos pagalbos, kurios orientacinė pagrindinė suma atitinkamai yra 1 827 267 EUR ir 141 326 EUR, grąžinimą ir nurodė šią pagalbą susigrąžinti.

II. Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

18. Pirmojoje instancijoje *Ryanair*, AMS ir *FR Financing* savo ieškinį grindė šešiais pagrindais, o 2018 m. rugpjūčio 24 d. pateikė prašymą taikyti tyrimo priemones ir prašė Komisijos pateikti tam tikrus dokumentus. 2020 m. rugsėjo 25 d. šios šalys pateikė du dokumentus kaip papildomus įrodymus (t. y. pasibaigus rašytinei proceso daliai). Šie du dokumentai buvo oro uosto lentelė, kurioje numatomos nesusijusios su aviacija pajamos už kiekvieną išvykstantį keleivį pagal susitarimus dėl oro uosto paslaugų ir susitarimus dėl rinkodaros paslaugų (E.1 priedas) ir 2014 m. lapkričio 3 d. *Ryanair* konsultanto ekonomikos klausimais *Oxera* ataskaitoje pateiktų duomenų apie sąnaudas neredaguota versija (E.2 priedas).

19. Skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas konstatavo, kad tokie įrodymai nepriimtini, nes ieškovės pirmojoje instancijoje nepagrindė pavėluoto papildomų įrodymų pateikimo pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento (toliau – Procedūros reglamentas) 85 straipsnio 3 dalį. Šis teismas taip pat atmetė kaip nepagrįstus visus ieškinio pagrindus, taigi, ir visą ieškinį.

[3] Paskelbta 2012 m. rugpjūčio 3 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 233, 2012, p. 28).

III. Vertinimas

20. Apeliacinį skundą apeliantės grindžia keturiais pagrindais.

A. Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo, grindžiamo papildomų įrodymų, kuriuos apeliantės pateikė Bendrajame Teisme, priimtinumu

21. Apeliantės iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai atmetė kaip nepriimtinus pagrindinius įrodymus, kuriuos jos pateikė prieš pasibaigiant žodinei proceso daliai, ir dėl to atsisakė į juos atsižvelgti, atlikdamas teisminę kontrolę. Konkrečiai kalbant, apeliantės teigia, kad Bendrasis Teismas padarė klaidą, nes: i) pažeidė teisės principus, kuriais grindžiamos Bendrojo Teismo procedūros reglamento 85 straipsnio 1–3 dalyse įtvirtintos taisyklės, arba tinkamai neatsižvelgė į juos; ir ii) nepaisė jurisprudencijos, kurioje taikomos šios nuostatos.

22. Procedūros reglamento 85 straipsnyje numatyti įvairūs etapai, kai gali būti pateikti įrodymai arba pasiūlymai pateikti įrodymų. 85 straipsnio 1 dalyje numatyta: „Įrodymai ir pasiūlymai pateikti įrodymų pateikiami pirmą kartą pasikeičiant pareiškimais“ (*bendroji taisyklė*). 85 straipsnio 2 dalyje numatyta: „Dublike arba triplike šalys gali papildomai pateikti įrodymų ar pasiūlymų pateikti įrodymų, kad pagrįstų savo argumentus, su sąlyga, kad vėlavimas juos pateikti yra pagrįstas“ (*nukrypti leidžianti nuostata*). 85 straipsnio 3 dalyje numatyta: „Išimties tvarka pagrindinės šalys dar gali pateikti įrodymų ar pasiūlymų pateikti įrodymų prieš pasibaigiant žodinei proceso daliai arba prieš Bendrajam Teismui priimant sprendimą išnagrinėti bylą nerengiant žodinės proceso dalies su sąlyga, kad vėlavimas juos pateikti yra pagrįstas“ (*išimtis*).

23. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad šiose taisyklėse atsižvelgiama į rungimosi ir šalių procesinio lygiateisiškumo principus, taip pat į teisę į teisingą bylos nagrinėjimą gero teisingumo vykdymo sumetimais [4]. Teisingumo Teismas taip pat yra pripažinęs, kad „[Sąjungos] teismai <…> turi jurisdikciją patikrinti motyvų, dėl kurių buvo uždelsta pateikti ar pasiūlyti pateikti tokius įrodymus, pagrįstumą ir, atsižvelgiant į konkretų atvejį, šių įrodymų turinį ir, jei pavėluotas jų pateikimas nėra pakankamai teisiškai pagrįstas ar motyvuotas, jurisdikciją juos atmesti“ [5].

24. Ši ištrauka buvo susijusi su Procedūros reglamento 85 straipsnio 2 dalimi ir toje ištraukoje Teisingumo Teismo nurodyta jurisprudencija dėl lygiavertės ankstesnio Bendrojo Teismo procedūros reglamento nuostatos [6].

25. Iš 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Gaki-Kakouri / Teisingumo Teismas* [7] ir 2020 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *BP / FRA* [8] darytina išvada, kad pirma nurodyti motyvai taip pat taikomi Procedūros reglamento 85 straipsnio 3 daliai, o atsižvelgiant į tai, kad 85 straipsnio 2 dalyje numatyta leidžianti nukrypti nuostata, o šio straipsnio 3 dalyje – išimtis, pastarasis standartas yra griežtesnis ir taikomas išimtinėmis aplinkybėmis (žr. šios išvados 31 punktą).

[4] 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimas *Gaki-Kakouri / Teisingumo Teismas* (C-243/04 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2005:238, 30 punktas) (dėl lygiaverčių ankstesnio Bendrojo Teismo procedūros reglamento nuostatų).

[5] 2020 m. rugsėjo 16 d. Sprendimas *BP / FRA* (C-669/19 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:713, 41 punktas). Jame Teisingumo Teismas cituoja 2005 m. balandžio 14 d. Sprendimą *Gaki-Kakouri / Teisingumo Teismas* (C-243/04 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2005:238, 32 ir 33 punktai).

[6] T. y. ankstesnio Bendrojo Teismo procedūros reglamento 48 straipsnio 1 dalis.

[7] C-243/04 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2005:238, 32 ir 33 punktai.

[8] C-669/19 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:713, 47 punktas.

26. Visų pirma pagrindinis apeliančių argumentas yra tas, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai atmetė abu įrodymus kaip nepriimtinus, nors tokius įrodymus Bendrasis Teismas turi visada priimti, kad galėtų atlikti teisminę kontrolę, „išskyrus atvejus, kai yra įtikinamas pagrindas to nedaryti“.

27. Šį argumentą reikia atmesti kaip nepagrįstą. Iš tiesų juo paneigiama logika, kuria grindžiamos įrodymų rinkimo Bendrajame Teisme taisyklės.

28. Iš Sprendimu *Gaki-Kakouri* suformuotos jurisprudencijos matyti, kad pavėluotai pateiktų įrodymų priėmimas yra išimtis. Be to, iš pačios Procedūros reglamento 85 straipsnio 3 dalies formuluotės matyti, kad šalys, ketinančios pateikti tokius įrodymus, turi pakankamai pagrįsti vėlavimą juos pateikti.

29. Vadinasi, priešingai, nei teigia apeliantės, Bendrasis Teismas neprivalo visada priimti pavėluotai pateiktų įrodymų, nebent nustato, kad šiuos įrodymus būtina atmesti, nes tam yra „įtikinamas pagrindas“ (t. y. dėl rungimosi principo arba teisingo proceso Bendrajame Teisme sampratos).

30. Kaip tik pareiga pateisinti tokį vėlavimą tenka pačioms šalims.

31. Kaip Bendrasis Teismas pagrįstai konstatavo Sprendime *TestBioTech ir kt. / Komisija*[9], „įrodymų pateikimui iki žodinės proceso dalies pabaigos taikomos dvi sąlygos: [i)] vėlavimas pateikti įrodymus yra pagrįstas ir [ii)] pavėluotas įrodymų pateikimas turi būti pateisinamas išimtinėmis aplinkybėmis. Dėl antrosios priimtinumo sąlygos [ii)] <…> reikėtų pažymėti, kad bet kuriuo atveju tokio pateikimo išimtinis pobūdis reiškia, kad ieškovas negalėjo pateikti aptariamų dokumentų Bendrajame Teisme iki teismo posėdžio arba kad iš ieškovo nebuvo galima pagrįstai reikalauti jų pateikti anksčiau. *Šalis, norinti pateikti dokumentus Bendrajam Teismui, turi įrodyti, kad ši sąlyga yra įvykdyta tuo metu, kai pateikiami nauji įrodymai*“ (išskirta mano).

32. Manau, kad minėtą Bendrojo Teismo poziciją (kai tam tikrais atvejais jis reikalauja įrodymais pagrįsti pavėluotą įrodymų pateikimo pateisinimą) galima patvirtinti remiantis Teisingumo Teismo sprendimu *BP / FRA*[10], kuriame Teisingumo Teismas nurodo pareigą pateikti tokius įrodymus šiam pateisinimui pagrįsti.

33. To paties sprendimo 47 punkte Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad Procedūros reglamento 85 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama gana siaurai („šalys tik *išimties tvarka* gali pateikti įrodymų ar pasiūlymų pateikti įrodymų. Iš šios nuostatos aišku, kad bet koks vėlavimas juos pateikti *privalo būti pagrįstas*“) (išskirta mano).

34. Vykstant procesui pirmojoje instancijoje apeliantės dėl oro uosto lentelės, kurioje numatytos nesusijusios su aviacija veiklos pajamos, teigė, kad Komisija ja rėmėsi triplike. Nurodydamos savo prašymą taikyti organizavimo priemonę, jos paaiškina, kad buvo sunku ir užtruko daug laiko gauti informaciją iš oro uosto, nes informacija buvo sena, oro uosto darbuotojai pasikeitė ir COVID-19 krizė paveikė tiek oro uosto darbuotojus, tiek ieškoves ir jų konsultantus. Apeliančių teigimu, informaciją jos gavo tik „per kelias pastarąsias dienas“.

[9] 2016 m. gruodžio 15 d. Sprendimas (T-177/13, nepaskelbtas Rink., EU:T:2016:736, 251 punktas).

[10] 2020 m. rugsėjo 16 d. Sprendimas (C-669/19 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:713, 44 punktas).

35. Mano nuomone, yra aišku, kaip galima daryti išvadą iš minėtos jurisprudencijos, kad apeliantės turėjo turėti galimybę pateikti tam tikrų įrodymų, patvirtinančių, kad jos bandė gauti lentelę iš oro uosto anksčiau ir kad toliau siuntė priminimus oro uostui šiuo klausimu, ypač gavusios Komisijos pastabas dėl naujų įrodymų (2020 m. spalio 14 d.), kuriose Komisija visų pirma teigė, kad vėlavimas yra nepagrįstas, nes paaiškinimų neįmanoma patikrinti. Kadangi nuo Komisijos tripliko (2019 m. vasario 25 d.) iki teismo posėdžio (2020 m. rugsėjo 29 d.) praėjo tiek daug laiko, apeliantės turėjo pateikti tam tikrų tokio pobūdžio kaip minėjau įrodymų, kad įrodytų, jog geba pagrįsti savo pateisinimą pagal Procedūros reglamento 85 straipsnio 3 dalį.

36. Reikėtų pažymėti, kad apeliantės tokių įrodymų nepateikė ir apeliaciniame procese.

37. Išimtys turi būti aiškinamos siaurai, todėl Bendrasis Teismas tokiais atvejais, kaip nagrinėjamas šioje byloje, kai jam kyla abejonių dėl šalies pateikto pateisinimo, kodėl ji pavėluotai pateikė įrodymus, turi galėti atlikti bent elementarų patikrinimą, todėl gali įpareigoti šią šalį pagrįsti savo teiginį įrodymais.

38. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas panašioje situacijoje, kai šalis teigė, kad vėlavimą pateikti įrodymus pirmojoje instancijoje lėmė jos bloga sveikata, jau yra nusprendęs, kad Bendrasis Teismas teisingai atmetė šį argumentą, nes ši šalis šiuo klausimu negalėjo pateikti jokios medicininės pažymos [11].

39. Be to, per teismo posėdį apeliantės siekė remtis 2022 m. birželio 15 d. Bendrojo Teismo sprendimu *Qualcomm / Komisija* (*Qualcomm – Mokėjimai už išimtinumą*) (T-235/18, EU:T:2022:358), kai Bendrasis Teismas priėmė *Qualcomm* pavėluotai pateiktus įrodymus, pripažinęs juos priimtinais.

40. Pakanka pažymėti, kad šios bylos esminiais klausimais neįmanoma lyginti su minėta byla bent dėl keturių aspektų: i) skiriasi pavėluoto pateikimo pateisinimas; ii) skiriasi aptariamų dokumentų pobūdis; iii) skiriasi procedūros ir iv) skiriasi ieškovo statusas. Kalbant apie i punktą pažymėtina, kad *Qualcomm* rėmėsi ne tik Procedūros reglamento 85 straipsnio 3 dalimi, bet ir teigė, kad tokiu atveju 85 straipsnio 3 dalis turėtų būti aiškinama „atsižvelgiant į to reglamento 92 straipsnio 7 dalį“ (galima pateikti paneigiamųjų įrodymų arba papildyti anksčiau pateiktus pasiūlymus pateikti įrodymų). Nors manau, kad Bendrojo Teismo pozicija byloje *Qualcomm* yra įtikinama, pakanka konstatuoti, kad šioje byloje apeliantės nepateikė jokio panašaus argumento (nei pirmojoje, nei apeliacinėje instancijoje), taip pat nepateikė tokių argumentų nei aiškiai, nei numanomai, nepaisant to, kad pati Komisija aiškiai nurodė 92 straipsnio 7 dalį ir teigė, kad ši nuostata netaikytina. Dėl ii punkto pažymėtina, jog iš minėto sprendimo matyti, kad *Qualcomm* negalėjo gauti aptariamų dokumentų dėl objektyvių priežasčių ir kad Bendrasis Teismas tame sprendime išsamiai paaiškino (134–153 punktai), kad visų papildomų įrodymų pateikimas pasibaigus rašytinei proceso daliai buvo „pateisinamas išimtinėmis aplinkybėmis“, todėl jie buvo priimtini. Dėl iii punkto pažymėtina, kad byla *Qualcomm* susijusi su konkurencijos teise, o ši byla susijusi su valstybės pagalba (žr. šios išvados 94 punktą). Kalbant apie iv punktą, pažymėtina, kad pagalbos gavėjas byloje dėl valstybės pagalbos nėra atsakovas Bendrajame Teisme.

41. Galiausiai apeliantės siekia remtis, be kita ko, Sprendimu *Crocs / EUIPO – Gifi Diffusion (Avalynė)* [12] ir Sprendimu *Schmid / EUIPO – Landeskammer für Land- und Forstwirtschaft in Steiermark (Steirisches Kürbiskernöl)* [13]. Jos teigia, kad Bendrasis Teismas klaidingai taikė šią

[11] 2019 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *HX / Taryba* (C-540/18 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2019:707, 65–68 punktai).

[12] 2018 m. kovo 14 d. sprendimas (T-651/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2018:137).

[13] 2018 m. birželio 7 d. sprendimas (T-72/17, EU:T:2018:335).

jurisprudenciją, ir tvirtina, kad pagal šią jurisprudenciją pavėluotas įrodymų pateikimas gali būti pateisinamas, jei šalis prieš tai negalėjo turėti šių įrodymų, ir kad vertinant tokio pavėluoto pateikimo pagrįstumą reikia patikrinti, ar aptariami įrodymai jau buvo administracinėje byloje, kuria grindžiamas ginčijamas sprendimas. Jei atsakymas būtų teigiamas, būtų nepagrįsta atmesti šiuos įrodymus, nes atsakovė į juos jau atsižvelgė prieš priimdama sprendimą.

42. Vertėtų pažymėti, kad minėtos jurisprudencijos taikymo sritis yra kitokia, nei nurodo apeliantės. Teisingumo Teismas nenusprendė būtent taip, kaip nurodyta, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama šioje byloje. Svarbu pažymėti, kad ši jurisprudencija suformuota bylose dėl ES prekių ženklo ir ją galima paaiškinti tam tikra ginčų šioje konkrečioje Sąjungos teisės srityje specifika.

43. Tokia išvada darytina iš 2011 m. rugsėjo 13 d. Nutarties *Wilfer* / *VRDT*[14].

44. Iš esmės toje byloje Teisingumo Teismas konstatavo, jog Bendrasis Teismas teisingai pažymėjo, kad pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 40/94[15] 63 straipsnį jis negali iš naujo įvertinti faktinių aplinkybių, atsižvelgdamas į jam pirmą kartą pateiktus įrodymus. Ieškinių Bendrajame Teisme tikslas – peržiūrėti EUIPO Apeliacinės tarybos sprendimų teisėtumą minėtos nuostatos tikslais, ir šis teisėtumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į informaciją, prieinamą jiems tų sprendimų priėmimo metu (Nutarties *Wilfer* / *VRDT* 40 ir 41 punktai).

45. Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, jog neginčijama, kad Sąjungos ir nacionalinių prekių ženklų ekspertizė ir atvaizdas, kuriais ieškovė rėmėsi kaip įrodymais, pirmą kartą buvo pateikti Bendrajame Teisme ir nebuvo pateikti EUIPO Apeliacinei tarybai. Taigi Bendrasis Teismas pagrįstai juos atmetė kaip nepriimtinus. Vadinasi, juos atmetus nebuvo pažeista ieškovės teisė būti išklausytai (minėtos Nutarties *Wilfer / VRDT* 42 punktas).

46. Galiausiai Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nei iš ieškinio, kuriuo pradėtas procesas Bendrajame Teisme, nei iš skundžiamo sprendimo nematyti, kad apeliantė šiame teisme būtų teigusi, jog Apeliacinė taryba pažeidė principą, pagal kurį ji turėtų savo iniciatyva ištirti faktines aplinkybes, siekdama nustatyti šių įrodymų priimtinumą (Nutarties *Wilfer / VRDT* 43 punktas).

47. Vadinasi, šios išvados 41 punkte apeliančių nurodyta jurisprudencija netaikytina šioje byloje, o jų argumentus reikėtų atmesti kaip nepagrįstus.

48. Iš viso to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pirmasis apeliacinio skundo pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

[14] C-546/10 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2011:574, 40–43 punktai (toliau – Nutartis *Wilfer / VRDT*).

[15] 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 146).

B. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo, grindžiamo klaidingu Reglamento 2015/1589 17 straipsnio aiškinimu ir klaidingu SESV 296 straipsnio taikymu

1. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirmos dalies

49. Apeliantės teigia, kad pagal Reglamento (ES) 2015/1589[16] 17 straipsnio 2 dalį Komisijos priemonė, t. y. prašymas pateikti informacijos (toliau – PPI), turi būti susijusi su konkrečiu tyrimo dalyku. Bendrasis Teismas klaidingai taikė suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią PPI turi būti teikiamas dėl konkrečios priemonės, kad senaties terminas būtų nutrauktas pagal šią nuostatą. Apeliantės tvirtina, kad Bendrasis Teismas taip pat pažeidė teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo principus.

50. Ginčijamame sprendime nurodomi keturi nuo 2002 m. sudaryti susitarimai dėl *Ryanair* suteiktos pagalbos. Be to, iš skundžiamo sprendimo matyti, jog šalys neginčija, kad, kiek tai susiję su visais 2002 m. susitarimais, Reglamento 2015/1589 17 straipsnyje nustatytas senaties terminas pradėtas skaičiuoti nuo 2002 m. rugpjūčio 9 d. Šiomis aplinkybėmis apeliantės per administracinę procedūrą ir vėliau Bendrajame Teisme tvirtino, kad tada, kai Komisija paprašė Austrijos valdžios institucijų ir *Ryanair* informacijos apie 2002 m. susitarimus, 10 metų terminas jau buvo pasibaigęs (šie prašymai buvo pateikti tik 2015 m., o senaties terminas baigėsi 2012 m. rugpjūčio 8 d.) (skundžiamo sprendimo 66 punktas). Apeliančių teigimu, apie 2002 m. susitarimų buvimą Komisija sužinojo ne anksčiau kaip 2012 m. rugpjūčio 31 d. iš dokumento, kurį jai atsiuntė *Ryanair*, kaip matyti iš jos sprendimo išplėsti formalią tyrimo procedūrą. Apeliantės tvirtina, kad nuo 2002 m. rugpjūčio 9 d. iki 2012 m. rugpjūčio 8 d. Komisija nesiėmė jokių veiksmų, dėl kurių senaties terminą būtų buvę galima nutraukti. Apeliantės teigia, kad iki 2012 m. rugpjūčio 31 d. Komisija negalėjo imtis jokių veiksmų, nutraukiančių senaties termino eigą 2002 m. susitarimų atžvilgiu. Taip yra todėl, kad, norint nutraukti senaties terminą, reikia, kad „priemonės“, kaip tai suprantama pagal šį straipsnį, gana konkrečiai būtų imtasi dėl aptariamos pagalbos. Nusprendęs, kad formuluotė „visaapimanti“ turi tokį nutraukimo poveikį, Bendrasis Teismas klaidingai aiškino Reglamento 2015/1589 17 straipsnį.

51. 2012 m. vasario 22 d. sprendime pradėti procedūrą Komisija nurodė, kad, remdamasi turima informacija, nusprendė išnagrinėti, kiek tai susiję su aptariamomis bendrovėmis, „2002 m. susitarimus su *Ryanair*“ ir „2006 m. susitarimus su *Ryanair*“. Kalbant apie 2002 m. susitarimus, akivaizdu, kad 2002 m. sausio 22 d. KFBG ir *Ryanair* sudarė bendradarbiavimo susitarimą ir kad tą pačią 2002 m. sausio 22 d. DMG ir LV sudarė rinkodaros susitarimą. Iš 2014 m. liepos 23 d. sprendimo, kuriuo Komisija išplėtė formalią tyrimo procedūrą, matyti, kad šis išplėtimas buvo susijęs ir su 2002 m. sausio 22 d. DMG ir AMS sudarytu rinkodaros susitarimu, ir su tos pačios dienos „raštu, pridėtu prie DMG ir LV rinkodaros susitarimo“.

52. Toliau skundžiamame sprendime (73–77 punktai) Bendrasis Teismas išanalizavo įvairias aplinkybes ir prašymus pateikti informaciją, kurie buvo išsiųsti Austrijos valdžios institucijoms ir *Ryanair* prieš pradedant formalią tyrimo procedūrą, ir iš to sprendė, kad visi jo analizuoti prašymai taip pat apėmė 2002 m. DMG ir AMS rinkodaros susitarimą ir 2002 m. papildomą DMG ir LV susitarimą, todėl tai buvo priemonės, galinčios nutraukti Reglamente 2015/1589 nustatytą senaties terminą.

[16] 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentas, nustatantis išsamias [SESV] 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9).

53. Toliau skundžiamo sprendimo 77–79 punktuose Bendrasis Teismas konstatavo, kad iš įvairios ginčijamame sprendime pateiktos informacijos matyti, jog 2002 m. susitarimas dėl OUP ir „2002 m. sudaryti rinkodaros susitarimai“ buvo neatsiejami, todėl senaties terminas iš tiesų buvo nutrauktas dėl Bendrojo Teismo analizuoto PPI.

54. Galiausiai minėto sprendimo 80–84 punktuose Bendrasis Teismas iš esmės nusprendė: kadangi Austrijos valdžios institucijos ir *Ryanair*, kaip adresatės, žinojo apie raštų, kuriuose jų prašoma pateikti papildomos informacijos, turinį, datų, kada Komisija ėmėsi priemonių, dėl kurių galėjo būti nutrauktas senaties terminas, nurodymo pakako, kad būtų įvykdyta jos pareiga nurodyti motyvus.

55. Reikėtų pažymėti, jog Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad 17 straipsnyje numatytas senaties terminas gali būti nutrauktas priemone, apie kurią nebuvo pranešta pagalbos gavėjui [17].

56. Jis taip pat nusprendė, kad pasibaigus šiam terminui Komisijos įgaliojimai susigrąžinti valstybės pagalbą tik apribojami laiko atžvilgiu, todėl šio termino pasibaigimas negali atgaline data įteisinti neteisėtos valstybės pagalbos vien dėl to, kad ji tampa esama pagalba [18].

57. Vis dėlto atrodo, kad Teisingumo Teismas dar nėra aiškiai paaiškinęs, kiek tiksli turi būti informacija, pateikiama priemonėje, kurios imasi Komisija, kaip tai suprantama pagal 17 straipsnį (pavyzdžiui, PPI), kad šis terminas būtų nutrauktas.

58. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas tik konstatavo, jog „[PPI] paprastumas nereiškia, kad jis nesukelia teisinių pasekmių kaip priemonė, dėl kurios gali nutrūkti [dabartiniame Reglamento 2015/1589 17 straipsnyje] numatytas senaties terminas“ [19].

59. Dėl to kyla klausimas, ar, kaip teigia apeliantės, Bendrasis Teismas pernelyg plačiai aiškino sąvoką „priemonė“, kuri gali būti laikoma aktu, dėl kurio nutrūksta Reglamento 2015/1589 17 straipsnyje numatytas senaties terminas.

60. Pirma, Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „bet kuri su neteisėta pagalba susijusi priemonė <…> nutraukia senaties terminą“.

61. Tos nuostatos tekste patikslinama, kad tai turi būti „su neteisėta pagalba susijusi“ priemonė.

62. Tai reiškia, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas neketino suteikti Komisijai *carte blanche* šiuo klausimu.

63. Antra, senaties termino paskirtis – užtikrinti teisinį saugumą (žr. Reglamento 2015/1589 26 konstatuojamąją dalį), visų pirma tais atvejais, kai neteisėtos pagalbos suteikimas ilgą laiką nebuvo nustatytas. Taip gali nutikti, pavyzdžiui, tais atvejais, kai valstybė narė nežino, kad tam tikra priemonė gali būti laikoma valstybės pagalba [20]. Be to, teisinėje literatūroje nurodoma dar viena senaties termino paskirtis – konkurencijos apsauga [21].

[17] Dėl 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles, 15 straipsnio (dabar – Reglamento 2015/1589 17 straipsnis) žr. 2005 m. spalio 6 d. Sprendimą *Scott* / *Komisija* (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 36 punktas).

[18] Pagal analogiją žr. 2019 m. sausio 23 d. Sprendimą *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (C-387/17, EU:C:2019:51, 61 ir 62 punktai).

[19] 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimas *Département du Loiret* / *Komisija* (T-369/00, EU:T:2003:114, 82 punktas).

[20] Pavyzdžiui, žr. Säcker, F. J. ir Montag, F. (red.), „European State Aid Law“, Beck, 2016, p. 1613.

[21] Ten pat. Taip pat žr. Lübbig, T. ir Martin-Ehlers, A., „Beihilfenrecht der EU: das Recht der Wettbewerbsaufsicht über staatliche Beihilfen in der Europäischen Union“, Beck, 2009, p. 228.

64. Pirma, priemonė turi būti pakankamai tiksli, kad Komisijai nebūtų suteikta *carte blanche*, siekiant išvengti situacijos, kai būtų galima reguliariai siųsti standartizuotus PPI valstybėms narėms ir naudos gavėjams, taip lengvai apeinant dešimties metų senaties terminą. Kaip teisingai pažymi apeliantės, toks aiškinimas pažeistų pagalbos gavėjo (ir valstybės narės) teisėtų lūkesčių apsaugą ir teisinį saugumą [22]. Mano nuomone, taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad kiekvienai įmonei (arba valstybei narei) dešimt metų jau yra reikšmingas laikotarpis, per kurį galima tikėtis galimų prašymų dėl pagalbos susigrąžinimo. Šis netikrumas taip pat yra ekonominė našta bet kuriai įmonei.

65. Antra, Komisijai reikia pakankamai laiko tyrimams atlikti. Negalima reikalauti išsamaus pagal valstybės pagalbos teisę nagrinėtinos priemonės apibūdinimo. Tai būtų pernelyg didelė kliūtis Komisijai. Bet kokiam tyrimui iš pradžių būdinga tai, kad valstybė narė arba gavėjas ir Komisija stokoja informacijos.

66. Trečia, kiek tai susiję su PPI, dėl kurio gali būti nutrauktas senaties terminas, turiniu ir tikslumu, iš Reglamento 2015/1589 aiškiai matyti, kad, kai Komisija turi informacijos apie įtariamą neteisėtą pagalbą arba netinkamą pagalbos panaudojimą, ji turi teisę prašyti informacijos, be kita ko, iš atitinkamos valstybės narės. Valstybė narė privalo pateikti *visą būtiną informaciją, kad Komisija galėtų priimti sprendimą per pirminio nagrinėjimo arba formalią tyrimo procedūrą* [23].

67. Iš tiesų išvada, kad PPI yra priemonė, leidžianti Komisijai gauti *reikiamą* informaciją, darytina iš Reglamento 2015/1589 9, 10, 24 ir 36 konstatuojamųjų dalių, taip pat iš jo 2 straipsnio 2 dalies, 5 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio 1 dalies, 12 straipsnio 2 dalies, 21 straipsnio 1 dalies ir 25 straipsnio 1 dalies.

68. Kadangi Sąjungos teismai jau nusprendę dėl tam tikrų svarbiausių PPI elementų pagal Reglamentą (EB) Nr. 1/2003 [24], visų pirma dėl „reikalingumo“ elemento, ši jurisprudencija *mutatis mutandis* taikytina PPI aiškinimui pagal Reglamentą 2015/1589. Iš tiesų Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnyje „Prašymai pateikti informaciją“ Komisijai numatyta lygiai tokia pati tyrimo priemonė kaip ir ta, kurią ji naudoja tirdama valstybės pagalbą.

69. Atsižvelgdami į Reglamento (EB) Nr. 1/2003 18 straipsnio 1 dalyje nustatytą „reikalingumo“ reikalavimą Sąjungos teismai paaiškino, kad Komisija turi tik teisę reikalauti atskleisti informaciją, kuri gali leisti jai ištirti įtariamus pažeidimus, kuria remiantis galima pateisinti tyrimo vykdymą ir kuri nurodyta PPI [25].

70. Tarp Komisijos prašomos informacijos ir tiriamo pažeidimo turi būti ryšys. Komisija turi pagrįstai daryti prielaidą, kad informacija padės jai nustatyti, ar nurodytas pažeidimas buvo padarytas [26].

[22] Žr. 2005 m. spalio 6 d. Sprendimą *Scott* / *Komisija* (C-276/03 P, EU:C:2005:590, 30 punktas).

[23] Žr. 2 straipsnio 2 dalį, 5 straipsnio 1 ir 2 dalis, kurios pagal 12 straipsnio 2 dalį taikomos informacijai, kurios prašoma pagal šią nuostatą.

[24] 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

[25] 2016 m. kovo 10 d. Sprendimas *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 23 punktas) ir 2021 m. sausio 28 d. Sprendimas *Qualcomm ir Qualcomm Europe* / *Komisija* (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 68 punktas). Šioje išvados dalyje, be kita ko, remiuosi teisinėje literatūroje nagrinėjamomis bylomis. Žr. Geulette, A. ir Scholz, M., „Article 18 Requests for Information“, Prete, L., Laitenberger, J., Gauer, C. ir Dekeyser, K. (red.), „Regulation 1/2003 and EU Antitrust Enforcement“, Wolters Kluwer, 2022, p. 433 ir paskesni, kur nurodoma daugiau jurisprudencijos.

[26] Žr. 2021 m. sausio 28 d. Sprendimą *Qualcomm ir Qualcomm Europe* / *Komisija* (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 70 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

71. PPI „reikalingumas“ turi būti nurodytas prašymo motyvuose. Kalbant apie PPI paskirtį, pažymėtina, kad Komisija turi aiškiai, tiksliai ir vienareikšmiškai nustatyti įtariamą konkurencijos taisyklių pažeidimą, kurį ketina tirti [27].

72. Darytina išvada, kad PPI motyvai negali būti nei neapibrėžti, nei bendro pobūdžio, ypač jei tyrimas jau yra pažengęs ir kai turi būti pateikti pakankamai tikslūs įtarimai dėl nagrinėjamų pažeidimų [28].

73. Iš tiesų Komisijai tenkanti pareiga nurodyti konkrečius motyvus yra esminis reikalavimas, įrodantis ne tik tai, kad PPI yra pagrįstas, bet ir skirtas tam, kad *įmonės galėtų įvertinti savo pareigos bendradarbiauti apimtį, kartu užtikrinant jų teisę į gynybą ir tai, kad Sąjungos teismai galėtų vykdyti teisminę kontrolę* [29].

74. Darytina išvada, kad Komisijos prašoma informacija turėtų būti nustatyta taip tiksliai, kaip tai įmanoma pagal aplinkybes.

75. Mano nuomone, kadangi Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 2 dalyje numatyto senaties termino nutraukimas yra šio reglamento 17 straipsnio 1 dalyje numatyto dešimties metų senaties termino išimtis, jis turi būti aiškinamas siaurai.

76. Be to, kaip minėta, 17 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, jog tam, kad senaties terminas būtų nutrauktas pagal šį reglamentą, Komisijos raštu pateiktas PPI turi būti „susijęs su neteisėta pagalba“, o Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnyje, kuris gali būti taikomas pagal analogiją, reikalaujama, kad PPI būtų „reikalingi“.

77. Kaip matyti iš pirma pateiktos jurisprudencijos apžvalgos, „[PPI] yra „reikalingas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 17 [30] 11 straipsnio 1 dalį [galiojusią prieš Reglamento Nr. 1/2003 18 straipsnio nuostatą], „jeigu jis gali būti pagrįstai laikomas turinčiu ryšį su įtariamu pažeidimu“ [31].

78. Mano nuomone, akivaizdu, kad per procedūrą dėl valstybės pagalbos į PPI turi būti laikomasi tokio pat požiūrio. Todėl PPI yra „reikalingas“, jeigu jis gali būti pagrįstai laikomas turinčiu ryšį su, kaip įtariama, neteisėta valstybės pagalba.

79. Darytina išvada, jog tam, kad būtų galima teisėtai nutraukti Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje nustatytą dešimties metų senaties terminą, PPI turi būti būtinas pirminiam tyrimui ar procedūrai ir galiausiai turi būti būtinas sprendimui dėl neteisėtos valstybės pagalbos susigrąžinimo priimti. Taigi Komisija negali, pavyzdžiui, pateikti PPI, kurio vienintelis tikslas būtų dirbtinai pratęsti senaties terminą, kad būtų išsaugota teisė susigrąžinti neteisėtą valstybės pagalbą [32]. Vien šiuo tikslu pateikti PPI negali būti „reikalingi“ „pažeidimo procedūros“ tikslais.

[27] 2016 m. kovo 10 d. Sprendimas *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 20, 24 ir 25 punktai).

[28] 2016 m. kovo 10 d. Sprendimas *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 39 punktas).

[29] 2016 m. kovo 10 d. Sprendimas *HeidelbergCement / Komisija* (C-247/14 P, EU:C:2016:149, 19 punktas).

[30] 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamentas – Pirmasis reglamentas, įgyvendinantis Sutarties [81] ir [82] straipsnius (OL L 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), kuris buvo Reglamento Nr. 1/2003 pirmtakas.

[31] 1991 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *SEP / Komisija* (T-39/90, EU:T:1991:71, 29 punktas) (Teisingumo Teismas atmetė apeliacinį skundą).

[32] Šiuo klausimu žr. 2001 m. vasario 15 d. Sprendimą *Austrija / Komisija* (C-99/98, EU:C:2001:94, 45–67 punktai).

80. Be to, jei Komisija galėtų nutraukti senaties terminą, išsiųsdama „visaapimančius“ PPI, kurie nėra būtini procedūrai, ji galėtų nuolat ilginti Reglamento 2015/1589 17 straipsnio 1 dalyje nustatytą maksimalų 10 metų senaties terminą, kuris jau ir taip yra gana ilgas, ir taip jį iškreipti.

81. Norėčiau pažymėti, kad tokiai mano pozicijai jau buvo pritarta Sąjungos teismų jurisprudencijoje, kurioje buvo analizuojama, ar Komisijos PPI pagal Reglamentą Nr. 17 galėjo nutraukti Reglamente (EEB) Nr. 2988/74[33] numatytą senaties terminą.

82. Šioje byloje Bendrasis Teismas išnagrinėjo visų keturių PPI, Komisijos pateiktų klausimų ir *Ryanair* atsakymų formuluotes. Toliau Bendrasis Teismas peržiūrėjo kriterijus, kurie pakankamai apibūdina atskiras sutartis, į kurias „atsižvelgiant“ galima įvertinti jų teisėtumą. Manau, kad nagrinėjamu atveju PPI atitinka senaties termino nutraukimo sąlygas. Jie nebuvo neapibrėžti ir jų tikslas buvo gauti reikalingą informaciją apie įtariamą pagalbą.

83. Su tuo yra tiesiogiai susijęs klausimas dėl sąlygų, kuriomis sutartys gali būti laikomos neatsiejamomis. Tai svarbu siekiant nustatyti, ar tai, kad du susitarimai buvo konkrečiai paminėti, o dar du – ne, reikėtų laikyti nepakankamu tikslumu, todėl pripažinti, kad nėra sąsajos su nepaminėtais susitarimais.

84. Bendrojo Teismo teigimu, tarp sutarčių yra neatsiejamas ryšys, kurį lemia susitariančiųjų šalių tarpusavio ekonominės sąsajos laipsnis, tas pats sutarčių sudarymo laiko momentas ir sutarčių ryšys atsižvelgiant į jų dalyką ir sąlygas (skundžiamo sprendimo 77 ir paskesni punktai).

85. Atsižvelgdama į šį glaudų ryšį manau, kad sutarčių padalijimas, atsižvelgiant į senaties termino nutraukimą, būtų savavališkas. Keturios sutartys sudaro ekonominę struktūrą, kuri buvo padalyta tik į keturias sutartis, visų pirma dėl to, kad pati bendrovė yra padalyta į patronuojamąsias bendroves. Taigi nutrūkus šiam ryšiui būtų nepaisoma faktinių bylos aplinkybių.

86. Nors Bendrasis Teismas nenagrinėjo, ar aptariami PPI atitinka „reikalingumo“ kriterijų (kurį jau paaiškinau pirma), iš Teisingumo Teismo šioje byloje turimų dokumentų aišku, kad tie PPI iš tikrųjų buvo būtini, nes jie akivaizdžiai turėjo ryšį su įtariama neteisėta valstybės pagalba ir jų reikėjo pirminiam tyrimui ir galiausiai sprendimui dėl neteisėtos valstybės pagalbos susigrąžinimo priimti.

87. Manau, kad mano pasiūlytas sprendimas išplaukia iš Reglamento 2015/1589 aiškinimo ir nereiškia, kad Komisija turi *carte blanche*, ir juo nenustatomi neįgyvendinami šios institucijos tyrimų standartai. Juo užtikrinama teisinio saugumo apsaugos ir veiksmingos konkurencijos atkūrimo, kaip dviejų šiame reglamente įtvirtintų konkuruojančių principų (25 ir 26 konstatuojamosios dalys), pusiausvyra.

88. Darytina išvada, kad apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirma dalis turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

[33] 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentas dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, 1974, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 61). Žr. 2003 m. kovo 19 d. Sprendimą *CMA CGM ir kt. / Komisija* (T-213/00, EU:T:2003:76, 484–511 punktai) (Teisingumo Teismas atmetė apeliacinį skundą).

2. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo antros dalies

89. Apeliantės iš esmės teigia, jog Bendrasis Teismas klaidingai taikė SESV 296 straipsnį, kai nusprendė, kad ginčijamo sprendimo motyvai yra pakankami, nors jame aiškiai nepaaiškinta, kodėl Komisija atmetė apeliančių per administracinę procedūrą pateiktus argumentus, t. y. kad Reglamento 2015/1589 17 straipsnyje numatytas senaties terminas baigėsi.

90. Skundžiamame sprendime nurodyta, kad priimant sprendimą pakanka išdėstyti esminę reikšmę turinčias faktines aplinkybes ir teisinius argumentus [34]. Be to, „kadangi Austrijos valdžios institucijos ir *Ryanair* žinojo <…> Komisijos joms atsiųstų raštų, kuriuose prašoma pateikti papildomos informacijos, turinį, Komisija pagal SESV 296 straipsnį turėjo nurodyti tik faktines aplinkybes, turinčias esminę reikšmę priimant ginčijamą sprendimą“ [35].

91. Mano nuomone, lemiamą reikšmę turi tai, ar prielaida, kad Komisijos ir adresato susirašinėjimas turi būti vertinamas kaip visuma, yra suderinama su jurisprudencijoje, suformuotoje dėl SESV 296 straipsnio, įtvirtintais principais.

92. Kaip teisingai pažymėta skundžiamo sprendimo 80 punkte, Bendrasis Teismas jau yra aiškiai nurodęs, jog „nereikalaujama, kad motyvuojant būtų nurodytos visos svarbios faktinės ir teisinės aplinkybės, nes nustatant, ar akto motyvai atitinka [SESV 296] straipsnio reikalavimus, turi būti atsižvelgiama ne tik į jų formuluotę, bet ir kontekstą bei visas atitinkamą sritį reglamentuojančias teisės normas“ [36].

93. Kadangi „kontekstas“ akivaizdžiai apima ir visą susirašinėjimą, apeliančių argumentas, grindžiamas klaidingu jurisprudencijos, susijusios su SESV 296 straipsniu, taikymu, šiuo atveju yra nepagrįstas.

94. Reikia priminti, kad valstybės pagalbos kontrolės procedūra yra procedūra, pradėta dėl valstybės narės, atsakingos už pagalbos suteikimą, ir suinteresuotieji asmenys (įskaitant pagalbos gavėją) negali siekti įsitraukti į diskusijas su Komisija taip, kaip tai gali daryti ši valstybė narė [37].

95. Vadinasi, Komisija neprivalėjo konkrečiai atsakyti į apeliančių pastabas šiuo klausimu.

96. Darytina išvada, kad apeliacinio skundo antrojo pagrindo antrą dalį, taigi, ir visą antrąjį pagrindą, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

C. Dėl apeliacinio skundo trečiojo pagrindo, grindžiamo įrodymų iškraipymu vertinant, ar Komisija teisėtai taikė rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto kriterijų

97. Apeliantės iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas iškraipė aiškią jam pateiktų įrodymų prasmę, kai vertino, ar Komisija teisėtai taikė vadinamąjį „rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto“ kriterijų (toliau – rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto kriterijus), kad nustatytų, ar apeliantės gavo naudą, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Jos konkrečiai teigia, kad Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus dėl: i) saugos mokesčio,

[34] Skundžiamo sprendimo 81 punktas (ir jame nurodyta jurisprudencija).

[35] Skundžiamo sprendimo 83 punktas.

[36] 1998 m. balandžio 2 d. Sprendimas *Komisija / Sytraval ir Brink's France* (C-367/95 P, EU:C:1998:154, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[37] 2020 m. kovo 11 d. Sprendimas *Komisija / Gmina Miasto Gdynia ir Port Lotniczy Gdynia Kosakowo* (C-56/18 P, EU:C:2020:192, 73–75 punktai).

nustatyto oro uosto ir *Ryanair* sudarytame susitarime dėl oro uosto paslaugų; ii) įvertintų papildomų veiklos sąnaudų, kurių oro uostas galėjo tikėtis (saugos marža); ir iii) užpildymo koeficiento, kuriuo Komisija rėmėsi atlikdama *ex ante* pelningumo vertinimą.

98. Reikia įvertinti, ar Bendrasis Teismas iškraipė apeliančių pateiktus įrodymus, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją [38], ir, jei taip, tai ar šis iškraipymas gali turėti įtakos Bendrojo Teismo išvadai, kad Komisija savo išvadą dėl pranašumo buvimo iš esmės grindė pakankama ir patikima informacija ir duomenimis.

99. Vis dėlto nepakanka, kad apeliantės „nurodytų visas reikšmingas bylos medžiagos vietas, leidžiančias Teisingumo Teismui konstatuoti neteisėtą iškraipymą“, nes iškraipymas turi būti akivaizdžiai matomas iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, nesant jokio reikalo iš naujo vertinti faktinių aplinkybių ir įrodymų [39].

1. Saugos paslaugų mokestis

100. Apeliantės nurodo argumentus, kuriuos pateikė pirmojoje instancijoje (pagal kuriuos *Ryanair* dėl saugos paslaugų mokesčio buvo išrašyta sąskaita faktūra ir ši bendrovė ją apmokėjo), ir teigia, jog iš bylos medžiagoje pateiktų įrodymų matyti, kad *Ryanair* pagal sutartį ir privalėjo mokėti saugos paslaugų mokestį, ir faktiškai jį mokėjo pagal šį įsipareigojimą. Jos tvirtina, kad Bendrasis Teismas tinkamai neišnagrinėjo jam pateiktų įrodymų.

101. Visų pirma nagrinėjamuose apeliacinio skundo punktuose (331 ir 332 punktai) Bendrasis Teismas nenurodė, kad oro uostas neperkėlė šio mokesčio *Ryanair*. Užuot tai padaręs, jis tik nurodė, kad šis mokestis buvo grąžintas *Ryanair*.

102. Vis dėlto, net jei paaiškėtų, jog iš *Ryanair* pateiktų įrodymų akivaizdžiai matyti, kad ji sumokėjo šį saugos paslaugų mokestį oro uostui (*quod non*), – bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas to minėtuose punktuose neginčijo – tai nebūtinai įrodytų, kad Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus, kuriais apeliantės rėmėsi šiuo klausimu, ir kad jis padarė klaidingą išvadą, kad Komisija, nepadarydama akivaizdžios vertinimo klaidos, galėjo nuspręsti, jog šis mokestis yra oro uosto papildomos sąnaudos analizuojant 2006 m. susitarimų pelningumą.

103. Iš tiesų Bendrasis Teismas savo išvadą grindė Komisijos paaiškinimu, jog Austrijos valdžios institucijos du kartus patvirtino, kad saugos paslaugų mokestis galiausiai buvo grąžintas *Ryanair*.

104. Skundžiamo sprendimo 332 punkte Bendrasis Teismas šiuo klausimu tik pažymėjo, kad Komisija rūpestingai paprašė atitinkamos valstybės narės pateikti reikšmingą informaciją, o tai leido Bendrajam Teismui nustatyti, ar saugos paslaugų mokestis buvo faktiškai grąžintas *Ryanair*.

105. Manau, Bendrasis Teismas pagrįstai nusprendė, kad Komisija įvykdė savo pareigą atlikti kruopštų ir nešališką tyrimą ir kad ji turėjo remtis Austrijos pateikta informacija ir, atlikdama 2006 m. susitarimų pelningumo analizę, laikyti, kad saugos paslaugų mokestis oro uostui yra papildomos sąnaudos.

[38] 2021 m. sausio 28 d. Sprendimas *Qualcomm ir Qualcomm Europe* / *Komisija* (C-466/19 P, EU:C:2021:76, 43 ir 44 punktai).

[39] 2016 m. kovo 8 d. Sprendimas *Graikija* / *Komisija* (C-431/14 P, EU:C:2016:145, 32 punktas) ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *Komisija / Italija ir kt.* (C-425/19 P, EU:C:2021:154, 52 punktas).

106. Be to, net jei būtų teigiama, kad, Komisijai nepateikus konkrečių įrodymų, Bendrasis Teismas negalėjo Komisijos teiginiams suteikti tokios reikšmės (*quod non*), bet kuriuo atveju tai nereikštų įrodymų iškraipymo, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją [40].

107. Pakanka konstatuoti, jog apeliantėms nebuvo neįmanoma įrodyti, kad saugos paslaugų mokestis nebuvo grąžintas *Ryanair*, nes negalima atmesti galimybės, kad *Ryanair* buhalterinės apskaitos analizė galėjo tai parodyti.

2. Saugos marža

108. Dėl saugos maržos, Austrijos valdžios institucijų pridėtos prie verčių, kuriomis remiantis buvo apskaičiuotos papildomos veiklos sąnaudos, reikšmingos 2002 m. susitarimų pelningumo analizei, apeliantės teigia, jog iš jų patarėjos ekonomikos klausimais *Oxera* 2018 m. ataskaitos matyti, kad Komisijos atlikti papildomų sąnaudų skaičiavimai buvo nepaaiškinamai dideli ir kad Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus, visai neatsižvelgęs arba tinkamai neatsižvelgęs į šią ataskaitą (skundžiamo sprendimo 301 ir 302 punktai).

109. Apeliančių skundžiamuose 301 ir 302 punktuose tikrai neminima 2018 m. *Oxera* ataskaita.

110. Vis dėlto tai *ipso facto* nereiškia, kad Bendrasis Teismas iškraipė tą dokumentą. Priešingai, manau, kad savo argumentais apeliantės iš tikrųjų siekia užginčyti reikšmę, kurią šis teismas suteikė Komisijos argumentams, o ne jų pačių argumentams. Vis dėlto tai reiškia, kad apeliantės prašo iš naujo įvertinti faktines aplinkybes ir įrodymus, o apeliaciniame procese tai nepriimtina.

111. Be to, jų argumentai grindžiami daliniu skundžiamo sprendimo aiškinimu. Bendrojo Teismo pateiktas platesnio ieškovių teiginio pirmojoje instancijoje dėl papildomų veiklos sąnaudų, susijusių su 2002 m. susitarimais, pervertinimo (saugos marža yra šių papildomų veiklos sąnaudų dalis) aiškinimas pateiktas skundžiamo sprendimo 288 ir paskesniuose punktuose. Konkrečiai kalbant, 289 ir 296 punktuose Bendrasis Teismas remiasi 2018 m. *Oxera* ataskaita. Todėl apeliančių argumentas, kad skundžiamame sprendime nebuvo jokios nuorodos į šią ataskaitą, yra tiesiog klaidingas, o jų teiginys, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į šią ataskaitą, – nepagrįstas.

112. Pakanka pažymėti, jog Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisijos paaiškinimų pakako, kad būtų atmestas tariamas papildomų veiklos sąnaudų (įskaitant saugos maržą) pervertinimas, ir nebūtina, kad jis būtų aiškiai paminėjęs *Oxera* 2018 m. ataskaitą dėl kiekvieno apeliančių šiuo klausimu pateikto teiginio. Taigi Bendrasis Teismas neiškraipė įrodymų.

3. Užpildymo koeficientas

113. Užpildymo koeficientas buvo svarbus atliekant 2002 m. susitarimų pelningumo *ex ante* analizę. Ginčijamame sprendime nustatytas 70 % užpildymo koeficientas, kuris, apeliančių nuomone, yra per mažas. Jos teigia: i) 2002 m. susitarime dėl OUP nustatytas 76 % siektinas užpildymo koeficientas; ii) Komisija, analizuodama 2006 m. susitarimus, taikė didesnį (85 %) užpildymo koeficientą; iii) iš ginčijamo sprendimo matyti, kad oro uoste netrukus po jo įkūrimo 1915 m. buvo vykdomi civiliniai orlaivių skrydžiai, todėl jis sukaupė „daugelio dešimtmečių civilinės aviacijos patirtį“; ir iv) iš 2018 m. *Oxera* ataskaitos matyti, kad siektinas 76 % užpildymo koeficientas buvo priartėjęs prie maždaug 80 % užpildymo koeficiento, kurį *Ryanair* pasiekė

[40] Ji priminta šios išvados 99 punkte.

visame savo tinkle, nors jis ir buvo šiek tiek mažesnis. Apeliantės kaltina Bendrąjį Teismą neatsižvelgus arba tinkamai neatsižvelgus į įrodymus ir priėmus Komisijos pareiškimus be jokių patikrinimų.

114. Mano nuomone, apeliančių argumentus reikėtų atmesti dėl tų pačių priežasčių, kurias jau nurodžiau dėl saugos maržos.

115. Bendrasis Teismas nurodė, kad 2002 m. susitarime dėl OUP buvo numatytas 76 % siektinas užpildymo koeficientas, kaip apeliantės ir teigia šiame apeliacinio skundo pagrinde, ir kad Komisija ginčijamame sprendime taikė 70 % koeficientą, nepadarydama akivaizdžios vertinimo klaidos, nes tuo metu oro uostas neturėjo patirties su pigių skrydžių bendrovėmis ir šios bendrovės tuo metu buvo mažiau įsitvirtinusios nei dabar.

116. Tai, kad oro uostas veikė nuo 1915 m. ir taip įgijo „civilinės aviacijos patirties“, negali leisti suabejoti tuo, kad sudarant 2002 m. susitarimus jis neturėjo jokios patirties su *Ryanair* ar kitomis pigių skrydžių bendrovėmis. To neginčija ir apeliantės.

117. Taigi apeliančių argumentas, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į jam pateiktus įrodymus arba tinkamai jų neišnagrinėjo, turi būti atmestas kaip nepagrįstas. Apeliantės gali nesutikti su Bendrojo Teismo pateiktu įrodymų vertinimu, tačiau tai nereiškia, kad jis iškraipė šiuos įrodymus.

4. Išvada dėl apeliacinio skundo trečiojo pagrindo

118. Apeliantės neįrodė, kad Bendrasis Teismas iškraipė įrodymus, ir juo labiau kad tokie iškraipymai buvo akivaizdūs. Todėl trečiąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

D. Dėl apeliacinio skundo ketvirtojo pagrindo, grindžiamo teisės klaidomis, kiek tai susiję su susigrąžintinos pagalbos suma

119. Apeliantės iš esmės tvirtina, jog Bendrasis Teismas padarė klaidingą išvadą, kad tiek pagalbos buvimas, tiek jos dydis turi būti vertinami remiantis tik *ex ante* įrodymais. Be to, Bendrasis Teismas neišnagrinėjo apeliančių argumentų, kad *ex ante* duomenys turėtų būti pataisyti, kiek tai susiję su „teikėjo tiesiogiai kontroliuojamais veiksniais“, ir rėmėsi tik „visiškai atsitiktiniais“ įvykiais. Apeliantės teigia, kad Bendrasis Teismas klaidingai aiškino jurisprudenciją (tai netrukdo Komisijai atlikti tokių pataisų). Jų teigimu, Bendrojo Teismo klaidą lėmė tai, kad jis supainiojo pagalbos „suteikimo“ ir „išmokėjimo“ sąvokas.

120. Regis, apeliantės *de facto* ginčija rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto kriterijaus pagrindą, t. y. klausimą, kaip susitarimų sudarymo metu rinkos ekonomikos sąlygomis būtų elgęsis apdairus privatusis investuotojas.

121. Apeliančių argumentas atrodo netinkamas. Teisingumo Teismas yra aiškiai nusprendęs, kad rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto kriterijaus taikymui reikšminga tik sprendimo taikyti nagrinėjamą priemonę priėmimo momentu turima informacija ir aplinkybės, kurias tuo metu buvo galima numatyti [41].

[41] 2020 m. kovo 26 d. Sprendimas *Larko / Komisija* (C-244/18 P, EU:C:2020:238, 31 punktas. Taip pat žr. 28–30 punktus) (toliau – Sprendimas *Larko* / *Komisija*).

122. Taigi „taikant [rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto kriterijų] negalima atsižvelgti į aplinkybes, susiklosčiusias po to, kai buvo priimta aptariama priemonė“ [42].

123. Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad, atsižvelgiant į minėtą jurisprudenciją, argumentai, kuriais apeliantė ginčija Bendrojo Teismo vertinimo, susijusio su susigrąžintinos pagalbos vertinimu, pagrįstumą, yra *netinkami*, nes grindžiami atsižvelgimu į įvykius, atsitikusius po to, kai buvo suteiktos nagrinėjamos priemonės [43].

124. Šiuo klausimu taip pat manau, kad, priešingai, nei teigia apeliantės, iš Sprendimo *Larko / Komisija* minėto punkto formuluotės aiškiai matyti, kad jis susijęs *ir* su pagalbos buvimu, *ir* su susigrąžintinos pagalbos suma.

125. Kaip pažymėjo Komisija, apeliančių argumentais painiojamos dvi minėtos situacijos ir jų apeliaciniame skunde sukuriama tam tikra painiava. Bet kuriuo atveju skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas teisingai išnagrinėjo abi jų nurodytas situacijas („atitinkamu laikotarpiu *Ryanair* arba LV ir AMS faktiškai sumokėti rinkodaros mokesčiai“ ir „pataisymai, pagrįsti kitais *ex post* pajamų ir išlaidų duomenimis, iš kurių matyti, kad sąnaudos buvo akivaizdžiai pervertintos“).

126. Pirma, Bendrasis Teismas paisė rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio ūkio subjekto kriterijaus principų ir, be kita ko, skundžiamo sprendimo 419 punkte paaiškino, kad tiek pagalbos buvimas, tiek jos dydis turi būti vertinami atsižvelgiant į padėtį jos suteikimo momentu. Remdamasis šiuo principu Bendrasis Teismas atmetė apeliančių teiginį, kad apskaičiuodama pagalbos sumą Komisija turėjo „pataisyti“ oro uosto eksploatavimo išlaidas *ex post* įrodymais, kaip paaiškinta skundžiamo sprendimo 427–429 punktuose.

127. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas teisingai taikė minėtą Sprendimą *Larko / Komisija*.

128. Apeliančių nuoroda į „klaidas“ klaidina, nes jos nurodo informaciją, kuri nebuvo prieinama pagalbos suteikimo momentu (siekis pakoreguoti 2002 m. veiklos išlaidas remiantis 2005 m. išlaidų apskaitos sistemos duomenimis, nors oro uostui ši sistema anksčiau net nebuvo prieinama). *Ex ante* požiūriu, visiškai netikslu kalbėti apie „klaidas“, kai kalbama apie *ex post* informaciją. Tai taip pat reiškia, kad apeliančių teiginys, jog toks „taisymas“ turėtų būti atliktas, jei yra pagalbą suteikusio subjekto duomenų „klaida“, neturi reikšmės ir bet kuriuo atveju yra netinkamas.

129. Pritariu Komisijos nuomonei, kad jei būtų pritarta apeliančių argumentams, pagalbos suma galėtų būti „pataisyta“ remiantis *ex post* duomenimis, taip pat ir pagalbos gavėjo nenaudai. Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 421 punkte Bendrasis Teismas tik pateikė tam tikrus atsitiktinių pokyčių, dėl kurių pagalbos dydis galėjo pasikeisti, pavyzdžius, tačiau nenustatė reikalavimo, kad pagalbą suteikęs subjektas turi negalėti kontroliuoti tokių pokyčių.

130. Antra, priešingai, nei teigia apeliantės, Bendrasis Teismas teisingai išnagrinėjo atvejį, kai Austrija galėjo pakeisti susigrąžintiną pagalbą, kiek tai susiję su faktiškai neįvykdytais mokėjimais pagalbos gavėjui. Kaip skundžiamo sprendimo 422 punkte pažymėjo Bendrasis Teismas, per Komisijos tyrimo procedūrą Austrija tvirtino, kad tam tikras susitarimas dėl pagalbos suteikimo iš tikrųjų neįsigaliojo, nes buvo pakeistas kitu susitarimu. Vis dėlto Austrija nepateikė jokių šį teiginį pagrindžiančių įrodymų. Taigi Komisija įtraukė ginčijamą susitarimą apskaičiuodama

[42] Sprendimo *Larko / Komisija* 32 punktas.

[43] Sprendimo *Larko* / *Komisija* 113 punktas.

pagalbos sumą, tačiau leido Austrijai vėlesniu etapu patikslinti susigrąžintinos pagalbos sumą, jeigu ši valstybė narė pateiks įrodymų. Tai paaiškinta skundžiamo sprendimo 422 ir 426 punktuose. Svarbu pažymėti, kad bet koks koregavimas turi būti pagrįstas įrodymais, buvusiais sudarant nagrinėjamus susitarimus.

131. Svarbu pažymėti, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „pagal nė vieną [Sąjungos] teisės nuostatą nereikalaujama, kad Komisija, nurodydama grąžinti su bendrąja rinka nesuderinama pripažintą pagalbą, nustatytų tikslią grąžintinos pagalbos sumą. Pakanka, kad Komisijos sprendime būtų pateikta informacija, leidžianti jo adresatui be pernelyg didelių sunkumų pačiam nustatyti šią sumą“ [44].

132. Būtent šį principą Bendrasis Teismas priminė skundžiamo sprendimo 415 punkte ir 422–426 punktuose taikė jį šioje byloje.

133. Apeliantės teigia, kad tiek byla *Larko* [45], tiek byla *Freistaat Thüringen*, kuria rėmėsi Bendrasis Teismas (ir Komisija ginčijamame sprendime), buvo susijusios su garantijomis, ir šiuose sprendimuose nėra principo, kad ne tik pagalbos buvimas, bet ir šios pagalbos dydis turi būti vertinami atsižvelgiant į jos suteikimo momentu buvusią padėtį. Tai lyg ir patogu Komisijai, nes garantijos tikriausiai yra vienintelė pagalbos priemonės rūšis, kai suteikimo ir išmokėjimo atskyrimas ne toks aiškus. Taip yra todėl, kad po garantijos suteikimo ir garantijos galiojimo laikotarpiu garantas neprivalo aktyviai teikti lėšų ar paslaugų.

134. Pirma, apeliančių teiginiai yra klaidingi. Iš minėto Sprendimo *Larko / Komisija* 113 punkto darytina išvada, kad jis susijęs tiek su pagalbos buvimu, tiek su susigrąžintinos pagalbos dydžiu.

135. Antra, nemanau, kad vien šios išvados 133 punkte nurodytos aplinkybės pakanka siekiant šioje byloje netaikyti šios jurisprudencijos [46].

136. Iš tikrųjų pagalba šioje byloje nebuvo paprastas „grynas“ pinigų sumų, kurių dydį būtų galima tiesiogiai nustatyti, pervedimas be atlygio. Tai buvo įvairūs sudėtingi susitarimai, kuriais oro uostas (taigi, ir viešosios valdžios institucijos) galiausiai sutiko patirti išlaidų, kurių rinkos ekonomikos sąlygomis veikiantis ūkio subjektas nebūtų sutikęs patirti, nes jomis buvo „permokėta“ už gautas paslaugas arba atsisakyta tam tikrų gautinų mokėjimų (arba rinkliavų).

137. Taigi manau, kad Komisija turėjo teisę nuspręsti, kad šios sumos turėjo būti apskaičiuojamos, kaip ji nurodė ginčijamo sprendimo 563 konstatuojamojoje dalyje, „remiantis neigiama papildomo srauto, numatyto sudarant sandorį, dalimi (pajamomis atskaičius sąnaudas)“.

138. Būtent tuo momentu buvo aiškiai suformuluotas įsipareigojimas dėl valstybės išteklių, todėl juo remiantis reikia nustatyti naudą, kurią gavo apeliantės, ir galiausiai susigrąžintinos pagalbos sumą.

139. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ketvirtąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą.

[44] Žr. 2014 m. kovo 20 d. Sprendimą *Rousse Industry / Komisija* (C-271/13 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2014:175, 77 punktas). Taip pat žr. 2007 m. spalio 18 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-441/06, EU:C:2007:616, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

[45] Skundžiamo sprendimo 419 punktas, kuriame daroma nuoroda į 2005 m. spalio 19 d. Sprendimą *Freistaat Thüringen / Komisija* (T-318/00, EU:T:2005:363, 125 punktas) ir į Sprendimą *Larko / Komisija* (113 punktas).

[46] Žr. minėtame Sprendime *Larko / Komisija* nurodytą jurisprudenciją (28–32 punktai).

140. Galiausiai, net jei Teisingumo Teismas nuspręstų nepritarti mano išvadoje pateiktai analizei, pagal kurią minėtas apeliacinio skundo pagrindas yra netinkamas, manau, kad šį pagrindą bet kuriuo atveju reikėtų atmesti kaip nepagrįstą.

141. Iš tiesų, nors ginčijamuose skundžiamo sprendimo punktuose vartojamą leksiką vietomis galima laikyti nepastovia, manau, jog aiškinant šį sprendimą kaip visumą matyti, jog Bendrasis Teismas nekvestionavo, kad pareiga susigrąžinti neteisėtai suteiktą pagalbą siekiama atkurti iki jos išmokėjimo buvusią padėtį, kad būtų panaikintas konkurencijos iškraipymas, atsiradęs dėl neteisėta pagalba suteikto konkurencinio pranašumo [47].

142. Be to, skirtumas, kurį apeliantės siekia nustatyti tarp pagalbos suteikimo ir jos išmokėjimo, atrodo bent jau nereikšmingas, kai kalbama ne apie pagalbos schemą, o apie atskirą pagalbą.

143. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ketvirtąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą ir bet kuriuo atveju kaip nepagrįstą.

144. Kadangi visi apeliacinio skundo pagrindai yra pagrįsti, reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

IV. Išvada

145. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

[47] Žr., be kita ko, 2022 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *Fossil (Gibraltar)* (C-705/20, EU:C:2022:680, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir 2019 m. kovo 5 d. Sprendimą *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 131 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).